

ایران در زمان محمد شاه و ناصر الدین شاه

عباس میرزا فرزند و ولیعهد فتحعلی شاه یک سال پیش از پدر در سال ۱۲۴۹ ه.ق در مشهد در گذشت و فتحعلی شاه به علت علاقه ی بسیاری که به عباس میرزا داشت، پسر او محمد میرزا را ولیعهد خویش کرد و وقتی فتحعلی شاه در سال ۱۲۵۰ ه.ق در گذشت، محمد شاه در آغاز سلطنت خود میرزا ابو القاسم قائم مقام فراهانی صدر اعظم خود را که از مردان بزرگ و لایق بود به قتل رساند زیرا از قدرت روز افزون او نگران بود. یکی از حوادث مهم زمان سلطنت محمد شاه لشکر کشی او به هرات و جنگ با حاکم آن کامران میرزا بود که با تهدید انگلیسی ها، محمد شاه دست از محاصره هرات برداشت.

فرقه سازی استعمار:

انگلیسی ها و روسها از وحدت مسلمانان در ایران وحشت داشتند و در فکر تفرقه افکنی افتادند. از جمله این تفرقه افکنی ها حمایت از مذہبهای ساختگی بابیگری و بهائیگری بود. سید علی محمد بنیان گذاری فرقه ی بابیه ادعای واسطه بودن بین امام زمان و مردم شد و بعد خود را مهدی موعود خواند و سر انجام ادعای پیامبری کرد. او از طرف روسیه و انگلستان حمایت می شد. سید علی محمد باب به دستور امیر کبیر تیر باران شد، ولی شاگرد او میرزا حسینعلی نوری رهبر بابی ها شد و به خود لقب «بهائی» داد. بعد از مدتی او خود را پیامبر جدید خواند و فرقه ی بهائی را بوجود آورد که او نیز مورد حمایت انگلستان بود.

قائم مقام فراهانی

بیشتر بدانیم ...

محمد میرزا قبل از پادشاهی، فرمانروای آذربایجان بود. پس از مرگ جدش به کمک میرزا ابولقاسم قائم مقام فراهانی ملقب به قائم مقام ثانی از شهر تبریز با همراهی سفیران انگلیس و روس در حالی که فرماندهی سپاه او را کاپیتان لیندسی بر عهده داشت به سوی تهران رهسپار شد.

شورش های مدعیان سلطنت در تهران و اصفهان و خوزستان با تدبیر قائم مقام و مهارت فرماندهی کاپیتان لیندسی و راولینسون، دو افسر انگلیسی که هر دو در خدمت قشون ایران بودند، فرو نشست. باید دانست که هنری راولینسون همان کاشف خط میخی و زبان پارسی باستان و خواننده ی کتیبه ی بیستون است. در زمان محمد شاه جنگ هرات و خروج آفاخان محلاتی رئیس فرقه ی اسماعیلیان پیش آمد. محمد شاه از کودکی بیماری نفرس داشت در چهل و دو سالگی به سال ۱۲۶۴ در کاخ تازه ی خود معروف به محمدیه که زعفرانیه امروز در نزدیکی تجریش است، در گذشت و تمام امور کشور را بدست حاج میرزا ابروانی معروف به میرزا آقاسی معلم خود داده بود و اعتقاد داشت که میرزا آقاسی صاحب کشف و کرامات است، سپرده بود.

ناصرالدین شاه

میرزا تقی خان فراهانی ملقب به امیر کبیر

ناصر الدین شاه قاجار

میرزا تقی خان که بعدها با عنوان امیرکبیر صدراعظم ناصرالدین شاه شد، فرزند آشپز قائم مقام فراهانی بود که از طریق پدر به دستگاه حکومت راه یافت و نهایتاً صدراعظم ناصر الدین شاه شد.

امیر کبیر در آغاز صدارت دست به اقداماتی زد که از آن جمله:

- ۱- القاب و عناوینی را که در باریان به اطرافیان خود می دادند از میان برد
- ۲- اقتصاد کشور را سر و سامان داد
- ۳- حقوق زیاد درباریان و شاه زادگان را کم کرد
- ۴- با رشوه خواری به مبارزه پرداخت
- ۵- مدرسه ی دارالفنون را ایجاد نمود
- ۶- جوانان را برای آموختن حرفه و صنعت به اروپا اعزام نمود
- ۷- روزنامه وقایع اتفاقیه را منتشر کرد و

لی درباریان که اقدامات امیر کبیر را به زبان خود می دیدند با کمک مادر ناصرالدین شاه او را برکنار و برمان قتل او را از شاه گرفتند و در حمام فین کاشان به زندگی او پایان دادند پس از او میرزا آفاخان وری که مردی بی کفایت و خائن بود صدر اعظم شد. در زمان او افغانستان از ایران جدا شد و به چنگ انگلیسی ها افتاد و در نهایت قراردادی بین ایران و انگلیس، نام قرار داد یارنس، بسته شد. به موجب

این قرار داد ایران تعهد کرد که استقلال افغانستان را به رسمیت بشناسد، شهر هرات را تخلیه کند و هیچ گونه ادعایی نسبت به آن شهر نداشته باشد. سید جمال الدین اسدآبادی که از شخصیت های دینی و بزرگ زمان ناصر الدین شاه بود از عقب ماندگی و در ماندگی مسلمانان رنج می برد. او ابتدا کوشید مسلمانان هند را علیه انگلیسی ها بشویراند. ولی به علت سلطه ی همه جانبه ی انگلیسی ها در هند آنجا را ترک و به عثمانی و مصر رفت و نهایتاً به دعوت ناصرالدین شاه به ایران آمد. اندیشه های اصلاح طلبانه خود را اجرا کند ولی متوجه شد که خود شاه در ایران مانع اصلاحات است و از او انتقاد کرد و همین کار سبب تبعید او شد و تا اواخر عمر در عثمانی زندگی کرد و سرانجام به دستور پادشاه عثمانی مسموم و کشته شد.

اهداف ضد استعماری سید جمال الدین بدین شرح است:

۱- اتحاد دنیای اسلام بر ضد استعمار

۲- مبارزه با استعمار انگلیس

۳- دفاع از ارزشهای اسلامی

امتیازاتی که ناصر الدین به بیگانگان داد عبارتند از:

الف) رویتر که انحصار احداث راه آهن و بهره برداری از کلید معادن و جنگل ها و احداث قنات ها و اداره گمرک به یک یهودی انگلیسی بنام رویتر واگذار می شد.

تصویر ناصر الدین شاه و همراهانش در سفر به اروپا (اتریش)

مرحوم حاج ملا علی کنی روحانی اول تهران، با آن مخالفت شدید کرد و موجب لغو آن شد. **ب)** امتیاز تالپوت که قرار داد انحصاری توتون و تنباکو ایران به مدت پنجاه سال به شخص انگلیسی به نام تالپوت واگذار شد و کشاورزان ایرانی حق خرید و فروش محصول توتون و تنباکو را نداشتند که با گسترش اعتراضات روحانیون و مردم آیت الله میرزا حسن شیرازی از مراجع نجف فتوای استفاده از توتون و تنباکو را حرام اعلام کرد و سرانجام قرار داد تالپوت لغو شد. در این زمان رهبری مردم تهران را میرزا حسن آشتیانی به عهده داشت که نماینده آیت الله میرزای شیرازی بود.

بیشتر بدانیم ...

امیر کبیر پس از رسیدن به صدارت تنها خواهر ناصر الدین شاه بنام عزت الدوله را به زنی گرفت و مدت سه سال و سه ماه وزارت کرده و پس از عزل و زمان قتل او، حاجی علی خان حاجب الدوله در هیجدهم ربیع الاول سال ۱۲۶۸ در حمام فین کاشان با گشادن شریان بازو او را به قتل رسانند و جسد وی را به عراق برده و در کریلا بخاک سپردند.

وزرای ناصر الدین شاه به ترتیب عبارت بودند از ۱- میرزا تقی خان امیر کبیر ۲- میرزا آقاخان نوری ۳- میرزا محمد خان قاجار ۴- میرزا حسین خان مشیر الدوله ملقب به سپهسالار ۵- میرزا یوسف مستوفی الممالک ۶- میرزا علی اصغر خان امین السلطان معروف به اتابک

اصلاحات دوره ناصری: نخستین خط تلگراف برقی ایران در سال ۱۲۷۴ (ه.ق) بین قصر سلطنتی شاه و باغ لاله زار بود. دو سال بعد به دستکاری علی قلی میرزای اعتضاد السلطنه خط تلگراف تهران و سلطانیه زنجان کشیده شد و یک سال بعد تا تبریز ادامه یافت و اولین وزیر تلگراف ایران مخبرالدوله بود.

در سال ۱۲۹۲ مستشاری اتریشی برای تنظیم پست ایران آمد و دو سال بعد ایران عضویت اتحادیه پستی بین المللی را پذیرفت و این اولین عضویت ایران در یک مجمع جهانی است و بعد از او اداره پست بدست میرزا علی خان امین الدوله افتاد- در سال ۱۲۹۴ دستگاه ضرب سکه تحت نظر مستشاران آلمانی و فرانسوی بکار انداخته شد و

بعدها اداره ی ضرابخانه بدست میرزا علی خان امین الدوله و آقا محمد ابراهیم خان پدر میرزا علی اصغر خان امین السلطان افتاد. اولین راه آهن ایران در سال ۱۳۰۱ (ه.ق) (۱۸۸۸ میلادی) بین تهران و حضرت عبدالعظیم بطول هشت کیلومتر توسط برادران بلژیکی بواتال احداث شد و بیست و هفت سال بعد راه آهن جلفا به تبریز به طول ۱۴۶ کیلومتر ساخته شد.

میرزا رضای کرمانی

سید جمال الدین اسد آبادی بیدار گر شرق

در ماده تاریخ مرگ ناصرالدین شاه آمده است :
جستم این تاریخ و این شطرنج را گفت مرشد (شاه ایران مات شد) که منظور سال ۱۳۱۲ هجری قمری است.

آدرس لینک صفحه : www.amouzeshelmi.ir/tarikh/3/06/tarikh-3-6.htm

اجرا و پشتیبانی توسط مؤسسه فناوری اطلاعات کاشف